

Spółczenstwo nieobojętnych

Uzdrowianie pamięci

Czynne uczestnictwo w kulturowej integracji Europy wymaga określenia własnej tożsamości. Potrzebne jest więc przede wszystkim podjęcie wysiłku poznania tradycji, a nie uprawiana przez niektóre polityczne kręgi patriotyczna tromtadracja. Dopiero wówczas będzie możliwe „uzdrowienie pamięci”, rewidowanie narosłych często przez stulecia uprzedzeń, podziałów i budowanie autentycznych kontaktów. Ciągłe obecna w życiu publicznym nacjonalistyczna retoryka zwalnia z myślenia, indywidualnego kształtowania światopoglądu. Roztaczany obraz „zagrożonych cnót narodowych” daje często pozorne wyjaśnienie rzeczywistości ludziom przyjmującym obronną postawę wobec świata. Własne lęki kompensowane są spiskową teorią dziejów w dowolnie fantazyjnym wariacie. Za sprawą komunizmu wyparte zostało doświadczenie współistnienia wielu różnorodnych tradycji, religii, narodów, którego świadectwem pozostaje bogata spuścizna. Dlatego też tym większego zainteresowania i wsparcia wymagają wszelkie inicjatywy mające na celu odkrycie śladów zatraconego kulturowego pluralizmu.

Siedziba ośrodka „Brama Grodzka - Teatr NN” (www.tnn.pl) jest symbolicznym kluczem do zrozumienia jego idei. Brama ta, stanowiąc niegdyś przejście pomiędzy chrześcijańską i żydowską dzielnicą, łączyła zarazem wiele kultur i narodów, które współistniały w dawnym Lublinie. Zadaniem ośrodka jest ocalenie od zapomnienia prawdy o wspólnej przeszłości Polaków, Żydów i innych narodów. Przywracanie pamięci pomaga budować dzisiejszym mieszkańcom miasta własną tożsamość. Zawieszony między Wschodem i Zachodem Lublin to miejsce, gdzie przez stulecia wznoszono różne modlitwy do jednego Boga.

„Teatr NN” powstał w 1990 roku i realizował początkowo przedstawienia autorskie. Z czasem zaczął podejmować zadania o charakterze społecznym i edukacyjnym. Odbudowanie zniszczonej Bramy Grodzkiej i przylegających do niej kamienic stało się impulsem do ożywienia lubelskiej starówki. Jednym z pierwszych programów realizowanych w ośrodku był cykl imprez zatytułowany *Spotkania kultur* gromadzący artystów ze środowisk twórczych Europy Środkowo-Wschodniej i Zachodniej oraz Izraela. W 1998 roku w oparciu o „Teatr NN” powstał ośrodek „Brama Grodzka -

Teatr NN”. Celem ośrodka stało się zachowanie pamięci o kulturze i historii Lublina poprzez działania artystyczne, wystawy, spotkania, sesje (m.in. o Schulzu i Czapskim), promocje książek i czasopism, projekcje filmów, koncerty, stronę internetową, wydawanie książek i czasopism (obecnie „Scriptores”). W ramach projektu *Historia mówiona* ośrodek archiwizuje wspomnienia mieszkańców Lublina i regionu. Zebrana dokumentacja ma odbicie w stałej ekspozycji Portret miejsca, która ukazuje przedwojenny świat wielokulturowej Lubelszczyzny.

W 1998 roku rozpoczęto realizację programu o charakterze edukacyjnym, pod nazwą *Wielka księga miasta*. Polegał on na zbieraniu materiałów archiwalnych związanych z historią polsko-żydowskiego Lublina: zdjęć, relacji mówionych i dokumentów. Dzięki współpracy z instytucjami kultury, szkołami, uczelniami udało się utworzyć wirtualne centrum edukacji „Pamięć Lublina”. Wynikiem trójnarodowego projektu dofinansowanego przez Unię Europejską jest portal pod hasłem *Życie Żydów w Europie z dala od metropolii*. Tradycją już stało się organizowanie rocznic urodzin Józefa Czechowicza - najwybitniejszego lubelskiego poety. Corocznie odbywają się również Misteria światła i ciemności upamiętniające likwidację lubelskiego getta.

Przy ośrodku grupa wolontariuszy stworzyła niedawno Akademię Obywatelską. Ważną inicjatywą Akademii był realizowany w minionym roku projekt *Wagon historii*, który wpisywał się w ogólnopolskie obchody 25-lecia „Solidarności”. Z Lublina wyruszył wagon z grupą kilkunastu młodych ludzi, którzy przez miesiąc odwiedzili siedemnaście miast. Zebrane relacje z wydarzeń w 1980 roku, a także opisy współczesnej Polski można przeczytać na stronie internetowej www.wagon.lublin.pl. Ideę swoich różnorodnych działań uczestnicy Akademii streszczają następująco: „*Żyjemy w najbiedniejszym regionie Unii Europejskiej. Oto nasz środek świata. I cieszymy się, że możemy go zmieniać. Na lepsze*”.